

foto: Tineke D'haese

FairTradeProvincie

Voor trekkersgroepen van (Kandidaat) FairTradeProvincies

Inhoud

Vooraf

De 6 criteria

Vorbereiding

Criterium 1

Criterium 2

Criterium 3

Criterium 4

Criterium 5

Criterium 6

Ondersteuning

Controle voor de titel

Uitreiking van de titel

Bevestiging en controle na de titel

Bijlagen

Contact

Colofoon

Redactie:

Karliën Wouters

An Bosmans

Dirk Steurs

Luc Callaerts

Els Keytsman

feb 09

Woord Vooraf

Fairtrade kopen... het maakt een verschil!

'Tien jaar geleden was er geen school in ons dorp en de meest nabije school was onbereikbaar. Er was geen weg én geen vervoer. Wij hebben de fairtradepremie voor onze koffie geïnvesteerd in een weg en we organiseren zelf het busvervoer. Nu kunnen onze kinderen elke dag naar school gaan.' Sabino Brenes, voorzitter van Coop El Dos, een van de negen productiegroepen van Coocafé, een koffiecoöperatieve in Ecuador is enthousiast. In 1996 startte Coocafé met de stichting 'Hijos del Campo' (platelandskinderen). De kinderen van de leden kunnen sindsdien door middel van een fairtradepremie een beurs krijgen om te studeren. Al meer dan 1500 jongeren zijn op die manier gestart in het secundair en zelfs het universitair onderwijs. Een belangrijke wissel op de toekomst.

Van de grond tot in je mond...

'De ene dag pluk ik spruiten door regen, wind, koude en eenzaamheid. De andere dag op de markt en in de thuisverkoop is dan weer gevuld met sociaal contact', zegt Diederik, van boerderij 'De Zaaier'. Kwaliteitsvolle producten, geteeld met zorg voor het milieu en de gezondheid van de klanten, vinden via een zo kort mogelijke keten hun weg naar de klant. De boeren genieten ervan, hun producten zelf aan hun klanten te kunnen verkopen. Met een enthousiaste uitleg erbij. En de klant koopt gezonde producten, leert bij van verschillende boeren, van hun problemen, van de fierheid waarmee ze werken, van hun vakmanschap. En dat proef je in je bord.

Van kennis naar actie

Veel potentiële klanten in België weten dat fairtrade een verschil maakt én zijn bereid om een beetje meer te betalen voor eerlijke producten. Er zijn allerlei redenen om dat toch niet te doen. Ze hebben geen tijd om er naar op zoek te gaan. Of ze vinden ze niet terug in hun grootwarenhuis, of ...

Heel wat mensen willen gezonde groenten van het seizoen op tafel zetten voor zichzelf, voor hun kinderen. Maar ze komen er niet toe. Weten soms niet waar ze terecht kunnen. Hebben de tijd niet om van de ene boer naar de andere te rijden. Van kaas over groenten tot een gezond stuk vlees.

FairTradeGemeente is een campagne die inzet op het aanbod van eerlijke producten en producten uit duurzame landbouw. Tegelijkertijd werkt FairTradeGemeente ook in op de vraagzijde, door het de mensen makkelijker te maken die producten te kopen, door media-aandacht, door sensibiliserende acties van jongeren, van scholen, van anderen.

In dit samenspel heeft iedereen een eigen rol

Jongeren, scholen, boeren, handelaars, consumenten, ambtenaren en politici op alle niveaus kunnen hun rol spelen om producten van eerlijke handel en duurzame landbouw meer kansen te geven. En in de campagne FairTradeGemeente zien we dit al 4 jaar gebeuren. Meer dan 50 gemeenten behaalden reeds de titel FairTradeGemeente en meer dan 100 gemeenten zijn nog actief op weg.

Ook in de provincies gingen ambtenaren, gedeputeerden en politieke medewerkers al aan het werk om eerlijke handel en duurzame landbouw te promoten.

'Nu wijzen collega's ons erop als er een product wordt aangekocht dat geen fair-tradelabel heeft'.

Dit zegt Diane Van Dijck, ambtenaar van de dienst Noord-Zuidbeleid van de Provincie Antwerpen. Twee jaar geleden had ze dit niet kunnen dromen: "Twee jaar geleden koos de Provincie Antwerpen er bewust voor om zo veel mogelijk 'eerlijke' producten aan te kopen. Koffie en thee voor het eigen personeel bijvoorbeeld, fruitsap voor vergaderingen of wijn voor recepties. Sommige provinciale instellingen kopen ook koekjes of suiker met een Max Havelaar label aan. In het begin waren er wel wat twijfels: zouden die fairtradeproducten wel dezelfde kwaliteit hebben als de 'traditionele' merken? Dat bleek wel degelijk zo te zijn. Met een aantal gerichte campagnes werd de personeelsleden duidelijk gemaakt dat iets nog beter smaakt als het ook een 'eerlijk' product is. En het werkt!"

De campagne FairTradeGemeente ging niet onopgemerkt voorbij en hier en daar werden al plannen gesmeed om de campagne ook provinciaal te vertalen. Daar zijn we natuurlijk heel blij mee en we zijn dan ook enthousiast om een samenwerking met de provincies op te zetten. Want ook zij hebben hun rol te spelen. Kunnen de campagne FairTradeGemeente ondersteunen en duurzamer maken.

‘Eerlijke verhoudingen tussen Noord en Zuid hebben te maken met alle beleidsdomeinen’.

Dirk De Temmerman, coördinator van het Provinciaal Noord-Zuidcentrum van Roeselare, plukte één van de belangrijkste zinnen uit de beleidsnota van de provincie West-Vlaanderen. Een Noord-Zuid beleid staat inderdaad niet op zichzelf. Beleidsbeslissingen hebben hun invloed op het Zuiden. Een internationaal beleid is een inclusief beleid waarbij gezorgd wordt dat beslissingen elkaar aanvullen en versterken. De keuze voor duurzame aankopen en het gebruik van fairtrade-producten, vloeit hieruit voort.

Door de FairTradeProvinciecampagne leren meer mensen het verhaal en de producten van eerlijke handel en duurzame landbouw leren kennen. Meer provinciale ambtenaren, leerkrachten, uitbaters en bezoekers van recreatiedomeinen, bibliotheekbezoekers, allemaal kunnen ze bijdragen aan de groei van eerlijke handel en duurzame landbouw. De doelstelling is een bewustere consumptie door overheid en bevolking. De codewoorden zijn: concreet, creatief en internationaal. Het model van de FairTradeProvincie biedt eindeloos veel mogelijkheden om in je provincie naar buiten te komen, mensen aan te spreken en te overtuigen van het belang van duurzame landbouw en eerlijke handel. Samen zorgen we ervoor dat jouw provincie verkocht geraakt en dus de titel ‘FairTradeProvincie’ in de wacht sleept.

foto: Eric De Mildt

De 6 criteria

1. Provinciebestuur

De provincieraad keurt een beleidsverklaring goed die fair trade steunt en gekoppeld wordt aan een jaarlijks actieplan. De provincie beslist om koffie en nog minstens één ander product dat gecertificeerd is door Max Havelaar aan te kopen voor vergaderingen, op kantoor en in de cafetaria's van de provinciale ambtenarij. Verder promoot ze het bewustzijn voor fairtrade op regelmatige basis bij het personeel via haar eigen interne informatiekkanalen.

2. Gemeenten

75% van de gemeenten in de provincie is ingeschreven in de campagne FairTradeGemeente. 60% van de ingeschreven gemeenten hebben de titel reeds behaald. Daarvoor biedt de provincie ondersteuning aan gemeenten op bovenlokaal niveau om hen te stimuleren in het opstarten van de campagne en het behalen en behouden van de titel.

3. Provinciale instellingen

Een bepaald aantal provinciale instellingen consumeert minimum 2 fairtradeproducten. Er zijn objectieven vooropgesteld per categorie van instellingen. De instellingen organiseren of ondersteunen ook sensibiliserende acties die de kennis over en de betrokkenheid met fairtrade vergroten.

4. Media-aandacht

Regelmatig krijgt de campagne externe media-aandacht naar aanleiding van een evenement, een actie of het behalen van een nieuw criterium of de titel. De trekkersgroep ontwikkelt een strategie om de campagne lang in het nieuws te houden. Hierdoor bereikt men een groot deel van de bevolking.

5. Provinciale trekkersgroep

Er is een provinciale trekkersgroep actief die de nodige initiatieven neemt om de titel te behalen. Nadien is hij verantwoordelijk voor de continuïteit van de FairTradeProvincie en de jaarlijkse beoordeling. De trekkers van de groep komen uit verschillende diensten van de provincie en ook externen zijn welkom.

6. Lokale productie en consumptie van duurzame voedingsproducten

De trekkersgroep ondersteunt en/of organiseert initiatieven die lokale productie en consumptie van duurzame voedingsproducten stimuleren. De initiatieven versterken de band tussen eerlijke handel en lokale productie en consumptie van duurzame voedingsproducten. Het kan gaan om permanente of om jaarlijkse, kortlopende initiatieven. Een nulmeting van de reeds genomen en lopende initiatieven geldt als vertrekpunt.

Vorbereiding

Om de titel 'FairTradeProvincie' in de wacht te slepen, moeten de zes bovenstaande criteria behaald zijn. Hoe dat gebeurt en het ritme waarop, bepaalt elke provinciale trekkersgroep voor zich. Het is belangrijk dat je niet overhaast te werk gaat. Integendeel. Neem je tijd. Stel duidelijke en realistische doelen voorop, spreid je ideeën en stippel een traject uit dat mensen voor langere tijd enthousiasmeert.

De suggesties in deze gids zijn niet bindend en geen enkele voorgestelde methode is een garantie op succes. Een aantal van de ideeën klinken je waarschijnlijk vertrouwd in de oren. Andere zullen dan weer nieuw zijn maar misschien wonderwel bruikbaar in jouw provincie. En wellicht heb jij reeds ervaring met enkele criteria en bruis je van nieuwe ideeën en creatieve plannen. Ga er mee aan de slag, en vooral ... deel je grote en kleine successen met de andere vier provincies.

Om te starten...

Een FairTradeProvincie maak je als ambtenaar nooit alleen. Ga op zoek naar medestanders en enthousiastelingen die samen met jou de provinciale trekkersgroep willen vormen. Pol's bij verschillende provinciale diensten en instellingen naar de interesse van mensen die je al dan niet kent. De meest voor de hand liggende partners zijn ambtenaren uit de Noord-Zuid dienst, de milieu en/of landbouwdienst en de aankoopdienst. Maar vergeet zeker niet langs te gaan bij mogelijke adviesraden, diverse instellingen en diensten die er op het eerste zicht niets mee te maken hebben. En vergeet niet over de muur te kijken. Ook de provinciale coördinatoren van Kleur Bekennen, 11.11.11, Vredeseilanden, Oxfam-Wereldwinkels en afgevaardigden van Velt, Streekproducten vzw, Wervel, en anderen zijn partners die je zeker eens kan contacteren. Probeer in elk geval een heterogeen gezelschap bij elkaar te brengen. Zo bereik je gemakkelijk meer mensen, meer diensten, meer instellingen en meer gemeenten.

...en erin te vliegen

Is er een groep van gemotiveerde mensen gevormd? Dan ben je verkocht. Surf naar www.fairtradeprovincie.be en registreer je als trekkersgroep voor jouw provincie. Je krijgt een wachtwoord en toegang tot de afgeschermdde pagina's van de site. Vanaf nu is jouw provincie officieel aan het werk om de titel van FairTradeProvincie te behalen.

www.fairtradeprovincie.be

Als je voor het eerst inlogt op jouw provinciepagina op de website, vul je via het standaardformulier de nulmeting van de provincie in (zie bijlage 1): het aantal diensten en instellingen die reeds fairtradeproducten aankopen en het aantal initiatieven die de provincie reeds neemt met betrekking tot duurzame landbouw. Kortom alle basisgegevens die nodig zijn om de startpositie van de provincie te bepalen ten opzichte van de zes criteria.

Bedoeling is dat de website vanaf dan een werkinstrument is dat je moet helpen een strategie uit te werken, terug te blikken en vooruit te kijken en op elk moment een balans op te maken. Daarom is het noodzakelijk dat alle stappen, acties en initiatieven die in jouw provincie gezet worden in functie van het behalen van de titel FairTradeProvincie, een plaats krijgen op de website.

De website www.fairtradeprovincie.be moet dé draaischijf voor de FairTradeProvincie worden. Als elke provincie de website optimaal gebruikt als 'werkplek', worden alle initiatieven in het kader van de FairTradeProvincie in heel Vlaanderen zichtbaar.

Heb je vragen, opmerkingen of wat dan ook ... Mail of bel: info@fairtradegemeenten.be of 02/894.46.26. Of neem contact op met de contactpersoon van een andere provincie.

criterium 1: provinciebestuur

De provincieraad keurt een beleidsverklaring goed die fair trade steunt en gekoppeld wordt aan een jaarlijks actieplan. De provincie beslist om koffie en nog minstens één ander product dat gecertificeerd is door Max Havelaar aan te kopen voor vergaderingen, op kantoor en in de cafetaria's van de provinciale ambtenarij. Verder promoot ze het bewustzijn rond fairtrade op regelmatige basis bij het personeel via haar eigen interne informatiekkanalen.

1. Provinciale ambtenarij

De provinciale ambtenarij zetelt in de verschillende diensten waarover de provincie beschikt. Indien onderstaande interne diensten aanwezig zijn in de provincie, dan betreft de trekkersgroep hen in de campagne.

Gouverneur
Deputatie
Provincieraad
Griffie
Directie bestuur
Personeel
Communicatie
Financiën en begroting
Ontvangerij
Economie
Cultuur en monumentenzorg
Welzijn
Gelijke kansen en minderheden
Onderwijs
Jeugd
Sportdienst
Huisvesting
Externe relaties
Europa
Noord-Zuidsamenwerking
Gebiedsgerichte werking
Milieu, natuur en waterbeleid
Ruimtelijke planning
Mobiliteit en wegen
Onthaal
Lokalen en vergaderzalen
Juridische aangelegenheden
Aankoopdienst
Preventie en bescherming op het werk
Patrimonium en gebouwen
Archiefdienst
Grafische dienst en huisdrukkerij
Verzendingen
Restaurant en keuken
Schoonmaak
Groendienst
Schrijnwerkerij

foto: Teake Zuidema

2. Een beleidsverklaring laten goedkeuren

Hoe kan je de provincieraad overtuigen om een beleidsverklaring over fair trade te stemmen?

- Inventariseer wat de provincie al doet voor fair trade. Consulteer daarvoor de verschillende diensten en vertel hen waar je mee bezig bent.
- Overleg met één of meerdere personen uit de deputatie wat de mogelijkheden zijn en vraag hen wat de beste weg is om te volgen.
- Maak de provincieraad eerst warm voor het thema, voordat je de beleidsverklaring op tafel legt.

3. Aankoop van fairtradeproducten

Voor het behalen van het eerste criterium is de provincie verplicht om koffie met Max Havelaar label aan te kopen en minstens 1 ander product. Ook voor dit laatste product is de certificering door Max Havelaar een noodzaak.

Voor het tweede product bestaat er een ruime keuze aan fairtradeproducten. Het kan gaan van thee, suiker, fruitsap, over wijn, pralines en koekjes, tot handdoeken en kledij.

Een overzicht van producten met Max Havelaar label en hun leveranciers kan je vinden in de zoekmodule op www.fairtradeprovincie.be (ga naar 'producten' en kies daar voor 'fairtradeproducten').

4. Welke argumenten?

• Ontwikkelingssamenwerking elke dag

De Belg verbruikt gemiddeld 7,3 kilogram ruwe koffie per jaar en staat daarmee wereldwijd op de zevende plaats. Ook veel ambtenaren drinken dagelijks de nodige kopjes koffie. Koffie met het Max Havelaar keurmerk is voor de provincie een eenvoudige en lekkere manier om elke dag bij te dragen tot eerlijke handel. Bovendien ligt er veel nadruk op het sociale aspect van de samenleving in ontwikkelingslanden: huisvesting, waterbeschikbaarheid, vakbonds aanwezigheid, onderwijs, gelijke rechten voor vrouwen, geen kinderarbeid, verbetering van infrastructuur, ...

• Kwaliteit

De kwaliteit van fairtradeproducten is zeer hoog, je kan ze zonder problemen vergelijken met producten van grote merken. De producenten doen dan ook hun uiterste best om de hoogste kwaliteit te leveren, ze krijgen er immers een eerlijke prijs voor. Zo komt koffie met Max Havelaar keurmerk van kleinschalig werkende boeren. Zij plukken enkel de rode en rijpe bessen en slechts de besten worden geselecteerd en verwerkt. In België zorgen koffiebranders voor een ideale mengeling en branding en voor de meest gevarieerde smaken.

• Verschillende smaken

Smaken kunnen verschillen. De verschillende koffiebranders die een licentie van Max Havelaar hebben, bieden allemaal andere koffie aan. Velen van hen hebben een specifiek aanbod voor grootverbruik en allemaal samen laten ze de keuze uit meer dan 30 verschillende mengelingen. Voor een objectieve keuze kunnen blinde smaakproeven helpen. Niet alleen voor koffie, maar ook voor thee, chocolade, fruitsappen en vele andere producten kan de provincie verschillende smaken naast elkaar leggen.

• Uitgebreid aanbod en service

Arabica, robusta, dessert, mokka, cafeïnevrij, biologisch, capuccino, instant, grote en kleine verpakkingen, fresh brew, vriesdroog, of espresso aan huis geleverd, bonen, filter of standaardmaling, automaten, koffiezet, thermossen en toebehoren... één van de licentiehouders voldoet vast aan de vraag.

• De concurrentie kan spelen

Elke leverancier die een licentiecontract met Max Havelaar heeft, de contractuele voorwaarden respecteert en controle toelaat, mag producten met het Max Havelaar keurmerk aanbieden. Het principe van "gelijkheid van inschrijvers" dat geldt bij overheidsopdrachten is dus van toepassing, net als het principe van "mededinging". Door verschillende aanbieders van fairtradeproducten aan

te schrijven kunnen de provinciale besturen de concurrentie laten spelen en kiezen voor degene die het beste voorstel doet (service, prijs, kwaliteit...).

- **Meer dan koffie en bananen**

De tijd dat het aanbod van fairtradeproducten zich beperkte tot koffie en bananen ligt reeds lange tijd achter ons. Tegenwoordig kan je ook voor katoen, bloemen, cola, koekjes, pralines en ander fruit beroep doen op een fairtradevariant. Ook de kok in de keuken heeft eindeloos veel mogelijkheden. Voor leuke recepten kan je terecht op www.fairtrade provincie.be.

- **Duurder ?**

Max Havelaar gelabelde koffie of ander product is duurder, want fairtrade garandeert de boeren steeds een eerlijke (lees: hogere) prijs. Die meerprijs is nochtans beperkt en bovendien te verwaarlozen per kop koffie of thee. In het grootverbruik rekent men bijvoorbeeld 4 à 5 gram koffie per kop. Om de prijs per kop te berekenen, deel je de prijs van 1 kg koffie door 200 of 250. Doe je dit voor 2 of meer verschillende soorten koffie, dan krijg je het prijsverschil per kop. Hou ook altijd rekening met de andere kosten zoals service, automaten en toebehoren. Bovendien zijn de prijzen marktconform, tenminste als je appels met appels vergelijkt.

- **Biologisch én fair trade**

Verschillende leveranciers bieden ook een biologisch fairtradeproduct aan. Dit houdt in dat het product naast een Max Havelaar keurmerk ook een biologisch keurmerk heeft. Boeren die binnen het Max Havelaar systeem organisch produceren, krijgen daarvoor een betere minimumprijs. Zo verdienen ze de hogere productiekosten terug. Dat is niet altijd het geval bij een louter biologische certificering.

5. Aankoopbeleid van een provincie

Zoals elke overheid, moeten ook provinciebesturen zich voor aankopen houden aan bepaalde regels. Zo dienen ze de principes van mededinging, gelijkheid van inschrijvers en het verbod op discriminatie te respecteren. Volgens de wet van 8 april 2003 mogen ze ook ecologische, sociale en ethische criteria aan de technische specificaties* toevoegen. Bij het opstellen van het aankoopbeleid mag je vragen naar referenties van verschillende labels. Anders gezegd, elke provincie kan beslissen producten aan te kopen met het Max Havelaar keurmerk of met een gelijkwaardig keurmerk, of producten die daarmee overeenstemmen**.

Voor dit criterium neem je best contact op met de aankoopdienst van de provincie (of van een bepaalde dienst van de provincie). Deze medewerkers weten best hoe ze een offerte opstellen en hebben zeer waarschijnlijk al ervaring met bepaalde technische specificaties en mogelijke leveranciers.

* Voorbeeld van technische specificaties:

De omschrijving hieronder is gebaseerd op al gebruikte offertes voor koffie.

Levering van koffie met het keurmerk Max Havelaar of met een vergelijkbaar keurmerk dat daarmee overeenstemt**.

- De bewaardatum moet minimum 1 jaar bedragen bij levering.
- De bewaardatum moet (hier volgt de plaats waar het moet vermeld staan).
- De koffie moet van het keurmerk Max Havelaar of van een gelijkwaardig keurmerk voorzien zijn of koffie zijn die daarmee overeenstemt**, met een samenstelling: (hier geeft u eventueel een verhouding arabica/robusta en andere vereisten zoals cafeïnevrij, ...).
- De koffie moet verpakt zijn in: (hier geeft u info over de verpakkingsvolumes).
- De leverancier geeft de waarborg dat alle leveringen met beschadigde verpakking zal waarborgen. De leverancier zal de voorgeschreven leveringsplaatsen, datums en uren respecteren en uitvoeren zoals voorgeschreven.

** Ter Info:

Koffie met Max Havelaar keurmerk of vergelijkbaar keurmerk of koffie die daarmee overeenstemt, dient geïnterpreteerd te worden als:

- Ofwel koffie met op de verpakking het Max Havelaar label
- Ofwel koffie met op de verpakking het label van een gelijkwaardig keurmerk dat dezelfde basis principes respecteert als het Max Havelaar label; de inschrijver dient de nodige stukken toe te voegen, ter staving van de gelijkwaardigheid van dat keurmerk.

Het Max Havelaar label garandeert een non-discriminatie want elke onderneming die bepaalde criteria respecteert (gecontroleerd door Max Havelaar), kan het label op zijn product kleven. Dit bedrijf verplicht zich er onder andere toe om zich aan te sluiten bij de bestaande bevoorradingsketens, waarbij alle bedrijven, van de producent tot de eindverkoper geregistreerd staan en gecontroleerd worden door FLO (Fairtrade Labelling Organisation International) of zijn organisatieleden (Max Havelaar België).

Tegenwoordig tellen de registers van FLO ruim 600 (groepen van) producenten. Meer dan 1,5 miljoen gezinnen genieten zo rechtstreeks van de inkomsten van eerlijke handel. In België zijn meer dan 120 bedrijven actief in het aanbieden van Max Havelaar gelabelde producten. Dat zowel het aantal geregistreerde producenten als het aantal Max Havelaar-licentiehouders stijgen, toont aan de ene kant het open karakter van het systeem en aan de andere kant dat de interesse voor eerlijke handel in de hele wereld groeit.

Neem een kijkje op de www.publicaffairs.be voor de wettelijke verwijzingen naar de openbare aanbesteding van fairtradeproducten.

6. Ideeën en Tips

Eerlijke werkkledij

In Gent drinken stadsambtenaren en bezoekers tijdens werkvergaderingen en ontvangsten koffie van het keurmerk Max Havelaar. Sinds september 2008 voldoen de shirts voor werk- en promotiekledij zowel aan de economische, ecologische als sociale voorwaarden voor duurzaamheid. Ze zijn van biologisch katoen en ze werden geproduceerd volgens de regels van de eerlijke handel met het nodige respect voor de werkomstandigheden.

Eerlijk ontbijt

In Oostende wordt elk jaar tijdens de 11.11.11-campagne een eerlijk ontbijt geserveerd voor het stadspersoneel. Hierbij wordt het personeel over de eerlijke producten geïnformeerd. Ook de Cultuurdienst is verkocht voor fairtradeproducten: tijdens het optreden op Paaszondag en tijdens Tango in het Park in juli werd een fairtradebar opgehouden.

Eerlijke secretaressedag

Dit jaar kan de provincie haar secretaresses en andere medewerkers verrassen met een origineel cadeau dat bestaat uit één of meerdere fairtradeproducten. Je hoeft de bloemen niet aan de kant te laten liggen, fairtraderozen zijn beschikbaar in verschillende kleuren en kunnen iedereen bekoren.

Blinde smaakproef

Voordat de provincie overgaat tot de aankoop van fairtradekoffie, organiseer je een blinde smaakproef. Laat verschillende diensten proeven en kiezen voor de lekkerste koffie. Na de smaakproef tel je de voorkeuren bij elkaar en maak je het resultaat bekend. Iedereen houdt van fairtradekoffie!

Eerlijke automaten

In Antwerpen hebben de werknemers van het Atlasgebouw toegang tot échte fairtrade-automaten. Deze bevatten niet enkel drank, maar ook lekker eerlijk snoep. Dit kan je aanvullen met lokaal fruit of andere lokale en duurzame lekkernijen

foto: Tineke D'haese

7. Max Havelaar en Oxfam Fairtrade

Max Havelaar is een label of keurmerk dat aangeeft dat het product voldoet aan de internationale criteria voor eerlijke handel (FLO – Fair Trade Labelling Organisation). Max Havelaar koopt of verkoopt dus niets, maar doet de controle op producten met dit label. Echte garantie op eerlijke handel krijg je dus met het keurmerk Max Havelaar. Tot nog toe is er in België geen ander label gelijkwaardig aan Max Havelaar. Meer informatie vind je op www.maxhavelaar.be.

De internationale criteria van eerlijke handel zijn de volgende:

- De producenten kunnen rekenen op een minimumprijs die de kosten van een sociaal- en milieuverantwoorde productie dekt;
- De producenten ontvangen een extra premie, onafhankelijk van de wereldmarktprijs om ontwikkelingsprojecten op te zetten in hun gemeenschap (op vlak van onderwijs, gezondheid, spaar- en kredietsystemen, wegeaanleg, vorming, ...);
- De contracten met de koper of de invoerder worden zoveel mogelijk afgesloten voor een lange periode;
- De productie en de commercialisering ter plaatse gebeuren op een transparante manier;
- De arbeiders kunnen werken in menswaardige omstandigheden. Geen kinder- en dwangarbeid dus;
- Er is een grote zorg voor het leefmilieu.

De uitgebreide beschrijving van de criteria vind je op www.fairtrade.net.

Oxfam-Wereldwinkels en Oxfam Fairtrade hanteren dezelfde principes. Oxfam Fairtrade is een groothandel in voedingsproducten van eerlijke handel. 'Oxfam Fairtrade' is het merk van het product. Daarnaast zal het product bijna altijd het Max Havelaar keurmerk dragen om aan te tonen dat het product gecontroleerd is op de criteria voor eerlijke handel. De reden waarom niet alle Oxfam Fairtrade producten gelabeld zijn, is omdat sommige productlijnen nog niet in de criteria van Max Havelaar opgenomen zijn.

Oxfam Fairtrade is dus een merk van fairtradeproducten. Je vindt ze onder andere in de Oxfam-Wereldwinkels, maar ook in vele andere winkels zoals supermarkten. Daarnaast bestaan er vele andere leveranciers die ook Max Havelaar gecertificeerde producten kunnen aanbieden.

Criterion 2: gemeenten

75% van de gemeenten in de provincie is ingeschreven in de campagne FairTradeGemeente. 60% van de ingeschreven gemeenten hebben de titel reeds behaald. Daarvoor biedt de provincie ondersteuning aan gemeenten op bovenlokaal niveau om hen te stimuleren in het opstarten van de campagne en het behalen en behouden van de titel.

De campagne FairTradeGemeente nam haar start in december 2004. Anno 2008 (meer bepaald oktober 2008), hebben 166 gemeenten zich ingeschreven in de campagne en hebben 56 onder hen de titel reeds behaald.

Het succes van de campagne ligt in het concrete model dat FairTradeGemeente biedt om het bewustzijn en de consumptie van fairtrade en duurzaamheid te verhogen. Resultaatsgericht, pragmatisch, open voor veel verschillende actoren, een goede samenwerking tussen het lokale bestuur en het middenveld, grote lokale en regionale persaadacht, allemaal factoren die bijdragen aan een daverende succes.

Doorheen het ganse proces van de campagne, is er voor de provincie zeker en vast een rol weg gelegd. De provincie staat dicht bij de gemeenten en kan een belangrijke voorbeeldrol spelen. Gemeenten die recent (of nog niet) gestart zijn met een ontwikkelingssamenwerkingsbeleid kunnen een steuntje in de rug best gebruiken. Om deze gemeenten te stimuleren, kan de provincie hen warm maken voor een duurzaam ontwikkelingsbeleid met FairTradeGemeente als kapstok of als deel van het hele beleid.

Door de communicatie tussen verschillende gemeenten te bevorderen, kan de provincie indirect een zeer belangrijke rol spelen in de ondersteuning van de campagne in deze gemeenten. Meer informatie over de campagne vind je op www.fairtradegemeenten.be.

1. Strategie

Op basis van de website www.fairtradegemeenten.be verzamel je informatie over de gemeenten in jouw provincie. Je komt op die manier te weten welke gemeenten zich al hebben ingeschreven in de campagne, welke gemeenten de titel al behaald hebben en wie de contactpersonen zijn van deze gemeenten. Meer specifieke informatie kan je opvragen via info@fairtradegemeenten.be of 02/894.46.26.

Op basis van de verzamelde informatie beslis je dan waarop de provincie zich zal concentreren. Heeft jouw provincie nood aan extra inschrijvingen, gaan jullie zich vooral concentreren op de ondersteuning van kandidaten om de titel te behalen, of telt jouw provincie al veel FairTradeGemeenten en komt de klemtoon daarom vooral op 'ondersteuning na de titel' te liggen? Aan de hand van deze beslissing werk je een actieplan uit.

Wanneer je gemeenten wil benaderen, overleg je dit best met andere actoren die actief werken met gemeenten en ontwikkelingssamenwerking. Je kan hiervoor contact opnemen met de provinciale medewerkers van 11.11.11, Vredeseilanden, Oxfam-Wereldwinkels of centra zoals een Wereldcentrum of een adviesraad.

Een laatste maar belangrijke tip: breng de coördinatie van FairTradeGemeente op de hoogte van je plannen. Op die manier kan je elkaar versterken en organiseer je niet twee maal hetzelfde event. Zo is er de jaarlijkse regionale vorming van FairTradeGemeente waar samenwerking zeker mogelijk is.

2. Cijfers

Onderstaande tabel geeft voor elke provincie weer hoe het tweede criterium vertaald wordt naar het aantal gemeenten in provincie. De tabel toont de uitwerking van de percentages uit criterium

2 naar relatieve cijfers voor elke provincie. De cijfers zijn afgerond tot op eenheden volgens de gangbare regels.

	Aantal gemeenten in provincie	75% van de gemeenten is ingeschreven in FTG	60% van de ingeschreven gemeenten heeft titel
Antwerpen	70	53	32
VI Brabant	65	49	29
Limburg	44	33	20
O-Vlaanderen	65	49	29
W-Vlaanderen	64	48	29
Totaal	308	231	139

3. Ideeën & Tips

Fairtradespeeddating

De provincie Limburg organiseerde in het voorjaar van 2008 een speeddating voor alle ambtenaren ontwikkelingssamenwerking van de Limburgse gemeenten. Ambtenaren kregen enkele minuten de tijd om contact te leggen met een leverancier van fairtradeproducten en schoven daarna door naar een andere leverancier. De ideale manier om het grote aanbod aan fairtradeproducten te leren kennen en ideeën op te doen om ze ook werkelijk aan te kopen. De leveranciers konden op heel korte tijd contacten leggen met veel potentiële klanten.

Het goede voorbeeld

Staat er een vergadering, receptie of vorming gepland, geef als provincie dan het goede voorbeeld. Toon een breed assortiment aan producten of pak uit met iets dat (nog) minder bekend is. Je kan hier naast fairtrade ook lokale en duurzame producten introduceren. Communicatie naar de genodigden vormt de kers op de taart.

Buren worden collega's

Gemeenten leren vaak nog het meest wanneer ze in contact staan met andere gemeenten. Probeer enkele buurgemeenten samen te brengen en stimuleer hen om initiatieven en acties samen uit te werken. Je hoeft hiervoor geen nieuw moment te zoeken, misschien bestaan er al samenwerkingen tussen deze gemeenten op andere vlakken en kan je de koppeling met FairTradeGemeente vrij snel maken.

Informatie- en proevertjesavond

Wie zegt er nee tegen een avond vol lekkere proevertjes? Eerlijke, lokale en duurzame proevertjes vergroten de aandacht en geven de ambtenaren heel concrete voorbeelden van wat mogelijk is. Je past de hapjes aan aan de context van het gemeentehuis en zijn activiteiten. Je toont proevertjes die geschikt zijn voor een doordeweekse lunch, een extraatje bij de koffie of de nieuwjaarsreceptie. Als aandenken bundel je ze tenslotte samen in een receptenboekje en geef je uitleg bij de aankoop van de ingrediënten. Succes verzekerd!

Van zodra provincies nieuwe initiatieven uittesten, zullen er tips worden toegevoegd op de website. Neem dus af en toe een kijkje op www.fairtradeprovincie.be en ga verder naar Tips & Ideeën.

Criterion 3: de provinciale instellingen

Een bepaald aantal provinciale instellingen consumeert minimum 2 fairtradeproducten. Er zijn objectieven vooropgesteld per categorie van instellingen. De instellingen organiseren of ondersteunen ook sensibiliserende acties die de kennis over en de betrokkenheid met fairtrade vergroten.

1. Provinciale instellingen?

Provinciale instellingen zijn instellingen die de provincie beheert of financieel ondersteunt, maar die niet behoren tot de provinciale ambtenarij en haar interne diensten. Zij verschillen in inhoud en aantal zeer sterk van provincie tot provincie.

De campagne FairTradeProvincie verdeelt de instellingen in 10 categorieën. De instellingen die gehuisvest zijn in het provinciegebouw, tellen voor de campagne niet mee in de categorieën van de provinciale instellingen. Indien er een nieuwe instelling bijkomt, of een belangrijke verschuivingen binnen de instellingen plaatsheeft, dan meld je dit aan de nationale coördinatie van FairTradeProvincie.

Categorieën van provinciale instellingen:

1. Provinciedomeinen: domeinen, sportinstellingen en bezoekerscentra
2. Cultuur: culturele instellingen, musea en bibliotheek
3. Onderwijs: scholen, onderwijsinstellingen en vormingscentra
4. Welzijn: jongeren, gezondheid, personen met een handicap en veiligheid
5. Milieu, landbouw en streekhuizen
6. Toerisme
7. Integratie en gelijke kansen: onthaalbureaus, integratiecentra en gelijke kansen
8. Uitleendienst: audiovisueel materiaal en sportmateriaal
9. POM
10. Informatie: informatiecentra voor provincie en Europa

Om de titel te behalen, moet 50% van de instellingen in elke categorie deelnemen aan het criterium. Wanneer het personeel van een instelling fairtradeproducten consumeert, een educatieve campagne opstart en erover communiceert, dan mag de instelling zich uitroepen als zijnde 'verkocht' (Deze organisatie/instelling/dienst is verkocht). Wat de objectieven juist zijn en over welke instellingen het precies gaat, kan je terug vinden op www.fairtradeprovincie.be <<http://www.fairtradeprovincie.be/>> , criterium 3.

2. Strategie

Provinciale instellingen zijn zeer divers. Je kan dus niet elke instantie op dezelfde manier benaderen. Wat ze wel gemeenschappelijk hebben is hun openheid naar de bevolking. Alle instellingen laten bezoekers toe en staan dus rechtstreeks in contact met de bevolking van de provincie. Een verkochte instelling start daarom bij haar eigen personeel en breidt de campagne daarna verder uit naar haar bezoekers.

Tijdens elk van onderstaande stappen geef je uitleg over fair trade, het verhaal en de producten. Het zou fijn zijn, indien het personeel deze uitleg mee naar huis zou nemen en ook daar overstappen op fairtradeproducten...

Stap 1: Je maakt een lijst van de instellingen die hun kantoren hebben in de gebouwen van de interne diensten van de provincie. Zij zullen vanwege criterium 1 zeer waarschijnlijk al fairtradeproducten gebruiken. Je gaat dit best toch nog even na.

Stap 2: Je ondersteunt de andere instellingen bij de aankoop van fairtradeproducten voor hun personeel, gekoppeld aan een interne communicatie.

Maak de nieuwe aankoop niet te moeilijk voor de instellingen. Geef hen voldoende en juiste informatie. Hiervoor kan je gebruik maken van up-to-date productenoverzichten door te verwijzen naar de zoekmodule of naar de lijst van fairtradeleveranciers. Je kan beide terugvinden op www.fairtrade-provincie.be, ga naar producten en kies voor fairtradeproducten.

Stap 3: Je moedigt de instellingen aan om een stapje verder te gaan en ook hun bezoekers te betrekken bij de campagne. Fairtradeproducten zijn nu ook beschikbaar voor de mensen die genieten van de diensten van de instelling (de 'klanten').

Het kan hier gaan om dezelfde producten die het personeel reeds consumeert, of het kan gaan om nieuwe producten die toepasselijker zijn voor de bezoekers, bijvoorbeeld ingrediënten voor de keuken van het rusthuis.

Stap 4: Je spoort de instellingen aan om educatieve campagnes te organiseren of te ondersteunen die de bewustmaking en consumptie van fairtrade verhogen. Wanneer de instelling de producten consumeert, roep je haar uit tot 'verkocht'. Dit communiceer je zowel intern als extern op zulke manier dat de instelling zich gewaardeerd voelt voor haar engagement.

3. Welke producten?

Provinciale instellingen worden geacht minimum 2 fairtradeproducten aan te kopen. Het hoeft hier geen koffie te zijn, maar de ervaring die het provinciebestuur zal opgebouwd hebben met fairtrade-koffie, kan de instellingen wel van pas komen.

Een overzicht van de producten met Max Havelaar label en hun leveranciers kan je vinden in de zoekmodule of de lijst op www.fairtradeprovincie.be (ga naar 'producten' en kies voor 'fairtradeproducten').

4. Tips & Ideeën

Fairtradeverteenwoordiger met boodschappentas

Om het brede gamma aan fairtradeproducten visueel voor te stellen, breng je een bezoek aan een instelling vergezeld van een boodschappentas. Je vult de tas met diverse producten van verschillende merken die kunnen aanslaan bij de instelling. Je kan ook enkele producten laten proeven, niemand zegt nee tegen een lekker eerlijk stukje chocolade...

Eerlijke koekjes- en drankenautomaten

Vele instellingen maken voor het personeel en vooral voor de bezoekers gebruik van automaten. De mogelijkheid bestaat dan ook om in de automaat fairtradeproducten op te nemen. Zorg ervoor dat je de lijst van bedrijven die deze automaten kunnen leveren bij je hebt wanneer je dit voorstel doet. Je kan hem terugvinden op www.fairtradeprovincie.be, tips & ideeën, criterium 3.

Fairtrademenu op de kaart in cafetaria's

Beschikt de instelling over een cafetaria, restaurant of bar? Introduceer dan een fairtrademenu met eerlijke rijst, quinoa, sauzen, honing, wijn, ananas of avocado bij het voor- of hoofdgerecht en een eerlijk ijsje met koffie als dessert. Je kan dit voorstellen tijdens de Week van de Fairtrade en daarna trachten verder te zetten tijdens de rest van het jaar. Er zijn ook dranken en kleine hapjes genoeg om de cafetaria draaiende te houden.

Eerlijk geschenk voor Sinterklaas of Kerstmis

Een instelling of organisatie geeft vaak een geschenk aan het personeel of aan de bezoekers voor Sinterklaas, Kerstmis, een geboorte, een verjaardag of een afscheid. Motiveer de instelling om het geschenk zo eerlijk en duurzaam mogelijk te maken. Voedingsproducten zijn een mogelijk geschenk, maar ook met bad- en bedlinnen kan je veel mensen gelukkig maken.

foto: Teake Zuidema

FairTradeSchool

Deze school is verkocht is een campagne voor lagere, middelbare en hogere scholen. Een school verdient de titel wanneer ze voldoet aan drie criteria, waarbij de criteria telkens te maken hebben met eerlijke handel en duurzame en lokale landbouw. Meer informatie vind je op www.fairtradegemeenten.be, kies bovenaan FairTradeSchool.

Fairtrade-ontbijt

In Vlaanderen is het ondertussen al een klassieker, maar toch nog steeds heel populair en leerrijk: het fairtrade-ontbijt. Organiseer een ontbijt met een breed gamma aan producten, geef uitleg aan de hand van een flyer, een video of een presentatie en maak iedereen warm om ook thuis te ontbijten met lekkere fairtradeproducten.

Fiets- of wandelzoektocht op het provinciaal domein

Organiseer een zoektocht met de fiets of te voet en daag de mensen uit om hun kennis te testen over fair trade. Zoek een groot park zoals een provinciaal domein en zorg ervoor dat ook de prijzen een eerlijk en duurzaam kantje hebben.

Fairtradetentoonstelling

Er bestaan enkele mooie fotoreportages van coöperaties in het Zuiden. Deze kan je huren en een plaats geven in een museum, in de bibliotheek of in een ander cultureel centrum. Meer informatie vind je door contact op te nemen via info@fairtradegemeenten.be.

Fairtrade in de toeristische gids

Is jouw instelling verkocht en staat ze in een toeristische gids van de provincie? Vermeld het dan in de gids en spoor anderen aan om jouw voorbeeld te volgen. Ook op een toeristische kaart kan je aanduiden welke instellingen verkocht zijn en waar je ze kan vinden.

Voor meer tips & ideeën neem je een kijkje op www.fairtradeprovincie.be, ga naar tips & ideeën en kies voor criterium 3.

criterium 4: media-aandacht

Regelmatig krijgt de campagne externe media-aandacht naar aanleiding van een evenement, een actie of het behalen van een nieuw criterium of de titel. De trekkersgroep ontwikkelt een strategie om de campagne lang in het nieuws te houden. Hierdoor bereikt men een groot deel van de bevolking.

1. Strategie

Radio, kranten, televisie en internet zijn de voornaamste informatiebronnen. Ze bereiken meer mensen dan de meeste evenementen aankunnen. Hoe meer publiciteit je in de regionale media hebt, hoe meer mensen over fair trade horen. Probeer dus om tijdens de campagne geregeld berichten te verspreiden.

Je kan de regionale media op verschillende tijdstippen benaderen:

- Ruim vooraf (enkele weken) om de activiteit of het nieuws aan te kondigen;
- Op het moment van de gebeurtenis zelf om er verslag over uit te brengen;
- Achteraf om hen een verslag van de activiteit aan te bieden, of iets later om de resultaten van de activiteit bekend te maken.

Je neemt hiervoor best contact op met de persdienst van de provincie. Zij beschikken over de juiste contacten en kennen de beste manier om een bericht aan te maken en er pers-aandacht voor te krijgen.

2. Tips & Ideeën

Goede Timing

Jaarlijks vindt in mei de Internationale Dag van de Fair Trade plaats en in oktober de Week van de Fair Trade. Een maand later gaat de Week van de Smaak door. Dit zijn momenten waarop pers-aandacht makkelijker te verkrijgen is en ook de bevolking meer open staat voor acties, evenementen en nieuwtjes met betrekking tot fair trade en tot producten van duurzame landbouw. Gebruik ze als een goed moment om jaarlijks naar buiten te komen met de campagne.

Reizende infozuilen

De gemeente Middelkerke maakte enkele infozuilen met foto's en verhalen, en liet ze rondreizen tijdens het toeristisch seizoen. Telkens er een event ergens in de gemeente plaatsvond, gingen de infozuilen mee op reis. Een leuke manier om op regelmatige basis te communiceren over de campagne.

Uitzendtijd op de regionale televisiezender

Via de persdienst van de provincie kan je een afspraak maken om enkele uren zendtijd te gebruiken voor de campagne. Je maakt een reportage van verkochte initiatieven, diensten en instellingen en zet op die manier ook de gemeenten in de bloemetjes.

Dit festival is verkocht

Organiseert de provincie jaarlijks een groot festival voor al haar inwoners? Grijp dan je kans er zorg ervoor dat het festival helemaal verkocht is. Fairtradeproducten, eerlijke modeshows, spelen over eerlijke handel en duurzame landbouw, vlaggen, ballonnen, duizend en één manieren om je festival en de festivalgangers te betrekken in de campagne.

Voor meer tips & ideeën neem je een kijkje op www.fairtradeprovincie.be, ga naar tips & ideeën en kies voor criterium 4.

criterium 5: provinciale trekkersgroep

Er is een provinciale trekkersgroep actief die de nodige initiatieven neemt om de titel te behalen. Nadien is hij verantwoordelijk voor de continuïteit van de FairTradeProvincie en de jaarlijkse beoordeling. De trekkers van de groep komen uit verschillende diensten van de provincie en ook externen zijn welkom.

1. Strategie

De trekkersgroep ...

Om de campagne van FairTradeProvincie te voeren, heb je een groep van 'trekkers' nodig. Deze groep groeit met de tijd, maar uiteraard moeten enkele mensen ermee beginnen. De dienst ontwikkelingssamenwerking kan hierin de leiding nemen.

Een bredere kern heeft voordelen: mensen met specifieke vaardigheden, specifieke contacten en specifieke expertise. Hoe meer diensten en instellingen vertegenwoordigd zijn, hoe gemakkelijker je iedereen kan bereiken.

Organiseer in het begin van de campagne een open vergadering waarbij je alle actoren uit de provinciale ambtenarij en instellingen uitnodigt. Bekijk dan met hen wie er interesse heeft om deel te nemen. Misschien zijn er daarnaast nog actoren die een belangrijke rol kunnen spelen, bijvoorbeeld een Noord-Zuid raad of een vertegenwoordiging van de gemeenten.

Om de link met FairTradeGemeente van bij het begin uit te bouwen, neem je best contact op met de provinciale coördinatoren van 11.11.11, Vredeseilanden en Oxfam-Wereldwinkels. Zij hebben veel ervaring met lokale vrijwilligers en kunnen je op dit gebied goed introduceren en begeleiden.

Financiering ...

Identificeer financiering en hulpmiddelen van bij het begin. Wees realistisch wat betreft de hulpmiddelen waarover je beschikt, inclusief de tijd en energie van de mensen in de trekkersgroep. Bekijk met de gedeputeerde voor ontwikkelingssamenwerking en voor landbouw wat financieel mogelijk is.

Actieplan ...

Ontwikkel een gezamenlijk actieplan. Start met een nulmeting op alle diensten en in alle instellingen. Bouw daarop een actieplan uit. Volg een haalbare timing en herzie het actieplan af en toe. Verwacht realistische engagementen en hou je partners er ook aan ze na te komen. Schrijf het allemaal op in dit actieplan met deadlines en verantwoordelijkheden.

Na de titel ...

Ook na het behalen van de titel is er nog werk. De bedoeling is om steeds meer instellingen en gemeenten te overtuigen van het nut van fairtrade en duurzame en lokale landbouw. Daarom laat je de trekkersgroep na het behalen van de titel best niet te lang stil liggen. Stel een nieuw actieplan op en spreek met de hele groep af wat de doelstellingen zijn voor de komende jaar en hoe jullie dit gaan uitvoeren

Website ...

Vergeet niet op de website te vermelden wie er allemaal lid is van de trekkersgroep. Je vult de lijst in door in te loggen op de provinciepagina.

2. Ideale samenstelling

Je kan de provinciale trekkersgroep laten samenvallen met een al bestaande groep (zoals de dienst Noord-Zuid). We raden je toch aan om volgende personen in je trekkersgroep op te nemen:

- iemand met kennis van Fairtrade, het verhaal en de producten
- iemand met kennis van duurzame en lokale landbouw, het verhaal en de producten
- iemand met kennis van provinciale persrelaties en communicatiemiddelen
- iemand met kennis van het publieke aankoopbeleid in de provincie
- iemand die vaak in contact staat met de schepenen en ambtenaren van ontwikkelings-samenwerking in de gemeenten
- Een verantwoordelijke voor de provinciale instellingen
- Een vertegenwoordiging vanuit enkele instellingen (school, recreatiedomein, museum, ...)
- Een vertegenwoordiging vanuit een landbouw- en milieu-instelling

foto: Tineke D'haese

Criterion 6: lokale productie en consumptie van duurzame voedingsproducten

De trekkersgroep ondersteunt en/of organiseert initiatieven die lokale productie en consumptie van duurzame voedingsproducten stimuleren. De initiatieven versterken de band tussen eerlijke handel en lokale productie en consumptie van duurzame voedingsproducten. Het kan gaan om permanente of om jaarlijkse, kortlopende initiatieven. Een nulmeting van de reeds genomen en lopende initiatieven geldt als vertrekpunt.

1. Begrip Duurzaamheid

Duurzaamheid is niet statisch, maar evolueert mee met maatschappelijke ontwikkelingen. Niets illustreert dat duidelijker dan het begrip 'duurzame voedselproductie'. Na de tweede wereldoorlog betekende het in Europa vooral een strategie om honger te voorkomen. De landbouw moest daarom zelfvoorzienend zijn. Vandaag is dat anders. Honger heerst er niet meer in Europa maar de kwaliteit, voedselveiligheid en het milieu zijn nu sleutelbegrippen in de definitie van duurzaamheid.

Een beschrijving van duurzame landbouw zou vandaag deze kunnen zijn: "duurzame landbouw hanteert praktijken die economisch efficiënt en ecologisch en sociaal aanvaardbaar zijn. In eerste instantie voor de huidige generatie, maar ook voor toekomstige generaties."

Niet enkel voeding, ook transport, huisvesting en de hele economie leggen druk op het ecosysteem aarde. Om de aarde ook voor de toekomstige generaties, in Noord én Zuid leefbaar te houden, is een duurzamere leefwijze noodzakelijk. We moeten de vervuiling van het leefmilieu terugschroeven en mogen niet langer de natuurlijke hulpbronnen zoals water, energie en mineralen achteloos opsouperen.

Ook de economische dimensie is van groot belang: de boeren hier moeten een eerlijke prijs krijgen voor hun producten. En dat is momenteel verre van het geval. Subsidies moeten hun inkomen voortdurend aanvullen, en dat is op termijn geen houdbare situatie.

In de praktijk betekent duurzame productie en consumptie o.a. dat je het aantal voedselkilometers (de kilometers die het product dat je in de winkel koopt aflegt voor het op je bord terecht komt) zoveel mogelijk terugdringt. Dat kan je doen door lokaal te consumeren en de keten tussen producent en consument zo kort mogelijk te houden.

Op de website vind je een handleiding met meer uitleg over lokale en duurzame voeding. Deze handleiding biedt de trekkersgroep een kader voor duurzame consumptie en helpt hen op die manier op weg om keuzes te maken tussen de aangeboden producten. Het kader houdt rekening met het product zelf, de prijs van het product, de plaats waar je het kan kopen en de informatie die je erover kan vinden. Je kan de handleiding downloaden van de website of bestellen via info@fairtradegemeenten.be.

2. Strategie

Waarschijnlijk neemt jouw provincie al verschillende initiatieven die passen binnen dit criterium. Je vertrekt daarom opnieuw vanuit een nulmeting die je opmaakt in samenwerking met de dienst voor duurzaamheid, milieu of landbouw. Op basis van de nulmeting kan de trekkersgroep dan een nieuw initiatief ontwikkelen.

Een van de initiatieven kan de promotie van duurzame producten van lokale boeren zijn. Aan de hand van een folder, happening, geschenk of boerenmarkt breng je de bevolking op de hoogte van het belang van lokale en duurzame consumptie.

Daarnaast kan de provincie ervoor kiezen om meer duurzame en lokale producten aan te kopen en te consumeren op recepties en in de cafetaria. Dit hoeft niet enkel binnen de gebou-

wen van de provincie te blijven, ook scholen en andere instellingen kunnen hieraan deelnemen.

Na het behalen van de titel laat criterium zes toe om elk jaar te streven naar vernieuwende initiatieven. Lokale consumptie en productie van duurzame voedingsproducten kan perfect samengaan met initiatieven voor eerlijke handel in het Zuiden. Een combinatie van deze twee facetten is daarom een interessante piste om verder te bewandelen.

3. Tips & Ideeën

Groene gids

De gemeente Essen maakte een Groene Gids, waarin lokale producenten of verkopers van duurzame producten gebundeld zijn. Ga in jouw provincie eens na wie deze producenten zijn en of ze kunnen leveren aan het provinciebestuur, scholen of andere instellingen. Je kan ze opnemen in een gids samen met meer uitleg over duurzame en lokale voeding. Ook het gebruik van fairtrade-producten kan je hierin aanmoedigen.

(h)Eerlijk snoep bij (h)eerlijke koffie

De provincie Antwerpen deelt tijdens de Week van de Fairtrade biofruit en fairtradesnoep uit bij de koffie. De koffie krijgt op die manier gezelschap van een lekkere bioappel en een chocolade noussine. Een folder, affiches en een bericht op het intranet ondersteunen de actie.

Champagne als relatiegeschenk

De provincie Antwerpen kiest als relatiegeschenk voor een kistje met champagne van eigen bodem. In een bijhorend infoboekje vertelt ze over het belang van lokale en duurzame consumptie en productie en legt ze de link met eerlijke handel in het Zuiden.

Aandacht op happenings

Je hebt op provinciale happenings aandacht voor fair trade? Wel, dan kan je daarbij ook aandacht hebben voor het gebruik van lokale en duurzame producten. Haal het appelsap bij een boer uit de regio, maak fruitsalades met fruit van het seizoen, bied soep aan met lokale soepgroenten en bak pannenkoeken met melk van een boer uit de buurt. Mogelijkheden genoeg!

In het restaurant en de drankenautomaat

De koks van het restaurant van de provincie of van de catering voor de provincie kunnen voor hun groenten en zuivel zeker en vast beroep doen op lokale en duurzame producenten. Het is even zoeken naar enkele goede leveranciers, maar het wordt al snel een gewoonte. Ook de drankenautomaat kan onder andere lokaal geproduceerd fruitsap bevatten.

Proevertjesfestijn

In de week van de biolandbouw organiseert de trekkersgroep van leper een proevertjesfestijn van producten uit duurzame landbouw. Producenten van duurzame voedingsproducten zullen er bij zijn en een medewerker van Voedselteams geeft een woordje uitleg over Voedselteams. Een Voedselteam voor het personeel kan al snel veel klanten hebben.

Voor meer tips & ideeën neem je een kijkje op www.fairtradeprovincie.be, ga naar tips & ideeën en kies voor criterium 6.

Ondersteuning:

De campagne biedt jouw provinciale trekkersgroep materiaal aan ter ondersteuning van de campagne in jouw provincie :

- Handleiding criterium 6
- Standaard powerpointpresentatie voor de voorstelling van de campagne
- Stickers 'ik ben verkocht': klein en groot

Je kan dit materiaal bestellen of downloaden van de website www.fairtradeprovincie.be. Je vindt het onder 'materiaal'.

Je kan daarnaast ook zelf materiaal aanmaken waarvoor je beroep kan doen op teksten en foto's van de nationale coördinatie. Denk hierbij aan folders, affiches en ander promotiemateriaal. Houd zoveel mogelijk rekening met duurzame criteria zoals weinig verspilling, gerecycleerd papier, recycleerbare materialen, enzovoort. Indien mogelijk, gebruik je natuurlijk ook fairtrade-producten.

Het logo van FairTradeProvincie mag niet gewijzigd worden. Indien je graag een gepersonaliseerd logo gebruikt voor de provincie, dan kan je dat aanvragen via info@fairtradegemeenten.be.

Naast materiële ondersteuning, biedt de nationale coördinatie ook graag ondersteuning via vormingen en presentaties. Van zodra de doelgroep groot genoeg is, kunnen we hiervoor samen een voorstel uitwerken.

De nationale stuurgroep van FairTradeGemeente organiseert elk jaar een nationale of regionale vorming voor de lokale trekkersgroepen. Organiseer je graag een extra vorming voor enkele gemeenten uit een bepaalde regio van de provincie, dan kan je dit bespreken met de nationale stuurgroep. Je kan een beroep doen op een vertegenwoordiging van de stuurgroep, indien het gaat om een extra vorming voor minimum vijf gemeenten.

Controle:

Elke provincie beschikt over een provinciepagina op de website www.fairtradeprovincie.be. Onmiddellijk na de inschrijving wordt deze pagina geactiveerd en kan de trekkersgroep de pagina zelf beginnen aanvullen. Telkens je denkt dat jouw provincie voldoet aan een criterium, zet je het criterium op 'ok'. De pagina is volledig in handen van de trekkersgroep.

Wanneer de trekkersgroep denkt dat ze alle criteria volbracht heeft, vraagt ze de controle voor de titel aan bij de nationale coördinator. De provinciepagina is op dat moment helemaal ingevuld en alle noodzakelijke documenten zijn opgestuurd via mail, fax of de post. Een overzicht van de vereiste documenten, vind je in bijlage achteraan deze gids.

Vervolgens is het de nationale stuurgroep die de eigenlijke controle uitvoert op de maandelijkse vergadering. Deze stuurgroep bestaat uit medewerkers van Oxfam-Wereldwinkels, Vredeseilanden, Max Havelaar en 11.11.11. De controle gebeurt op een strenge maar rechtvaardige manier waarbij de stuurgroep voor alle provincies dezelfde regels hanteert. Zolang er geen beslissing is gevallen over de titel, plan je dus ook best geen uitreiking. Zo voorkom je een foute communicatie aan de bevolking.

Al de gevraagde documenten vind je op de website. Je stuurt de ingevulde documenten voor de 20ste van de maand op naar: FairTradeProvincie, Troonstraat 173, 1050 Brussel. Voor verdere vragen of informatie kan je steeds terecht op info@fairtradegemeenten.be of 02/894.46.26.

Uitreiking titel:

Na de maandelijkse controle neemt de stuurgroep contact op met de provincie en laat ze weten of die effectief aan alle criteria voldoet en de titel dus behaald heeft. De provinciale trekkersgroep voorziet zelf een moment waarop ze aankondigt dat de provincie de FairTradeProvincietitel behaald heeft. Dit kan ten vroegste in de volgende maand.

Op het afgesproken moment, kent een afgevaardigde van de nationale stuurgroep de officiële FairTradeProvincietitel toe aan de provincie.

Jaarlijkse bevestiging en controle:

Het behalen van de FairTradeProvincietitel is een belangrijk moment van aanmoediging. Het is zeker geen eindpunt. Na een aanmoediging komt er immers een vervolg. De titel is dan ook een startpunt om enkele nieuwe uitdagingen aan te gaan.

Na de titeluitreiking formuleert de trekkersgroep voor het komende jaar twee nieuwe uitdagingen. Dit kan gaan van een toename van deelnemende instellingen, over een toename van FairTradeGemeentetitels in de provincie, tot een nieuw initiatief voor het zesde criterium. Daarnaast organiseert de provincie jaarlijks 1 grote publieksactie met pers aandacht.

Elk jaar bekijkt de nationale coördinator via een bevestigingsformulier of aan de nieuwe uitdagingen voldaan is. Zijn de nieuwe uitdagingen niet gerealiseerd, dan bekijken we heel grondig wat er gebeurd is en waar de oorzaken liggen. Op die manier blijft jouw FairTradeProvincie groeien in alle richtingen. Uiteraard blijft de provincie ook aan de zes criteria voldoen. Het komt er op aan het personeel en de bevolking te tonen dat jouw provincie de titel waard is.

foto: Christiaan Nush

Bijlage 1: controleformulier

criterium	Controle
 Criterium 1: Provinciebestuur <ul style="list-style-type: none"> • Kopie van de beleidsverklaring › opsturen • Bewijs van aankoop van koffie en een ander product met Max Havelaarlabel › opsturen • Korte bespreking van de interne communicatie initiatieven › invullen in kader op website en stukken opsturen 	
 Criterium 2: Gemeenten <ul style="list-style-type: none"> • Bewijs van ondersteuning aan de gemeenten op bovenlokaal niveau › opsturen en invullen in kader op website 	
 Criterium 3: Provinciale instellingen <ul style="list-style-type: none"> • Verklaring op eer van de instellingen (ingevuld en ondertekend) › opsturen • Coördinaten van de instellingen › website lijst • Korte bespreking van de communicatieve en educatieve initiatieven: invullen in kader op website 	
 Criterium 4: Media-aandacht <ul style="list-style-type: none"> • Overzicht van de ondernomen initiatieven (verzonden persberichten) • Persoverzicht: lijst met naam artikel, medium (vb Gazet van Antwerpen; TVLimburg; ...) en datum › invullen in kader website • Enkele artikels of hun kopieën worden opgezonden 	
 Criterium 5: Provinciale trekkersgroep <ul style="list-style-type: none"> • Samenstelling groep (wie van welke dienst/instelling/vereniging) › website kader • Gegevens leden van de groep › website lijst 	
 Criterium 6: Lokale productie en consumptie van duurzame voedingsproducten <ul style="list-style-type: none"> • Objectief doorgeven › invullen in kader website • Verklaring op eer (indien van toepassing) › opsturen • Korte bespreking van de communicatie initiatieven › invullen in kader website • Enkele bewijsdocumenten van invulling van criterium 6 › opsturen 	

Bijlage 2: nulmeting

We vragen de trekkersgroep onderstaande kaders te vervolledigen. Deze nulmeting geeft ons een beeld over hoe de provincie evolueert tijdens de campagne en geeft ons extra informatie om op het einde van de campagne het globale effect van de FairTradeProvinciecampagne te meten.

Gelieve deze gegevens zo correct mogelijk in te vullen en terug te sturen naar: FairTradeProvincie, Karlien Wouters p/a Max Havelaar, Troonstraat 173, 1050 Brussel of via mail: info@fairtradeprovincie.be

Verlies niet té veel tijd met het opzoeken van de gegevens, correcties kan je achteraf nog doorsturen.

Naam provincie: .....

Datum van inschrijving: .....

 Criterium 1: Provinciaal bestuur

Welke provinciale (interne) diensten nemen fairtradeproducten af? Gebeurt dit regelmatig?

Provinciale diensten	Fairtradeproducten	Regelmatig?

Criterion 3: Provinciale instellingen

Welke provinciale instellingen nemen fairtradeproducten af? Gebeurt dit regelmatig?

Provinciale diensten	Fairtradeproducten	Regelmatig?

Criterion 6: Lokale consumptie en productie van duurzame voedingsproducten

Welke initiatieven heeft de provincie al genomen met betrekking tot dit zesde criterium?

Door welke provinciale dienst?	Korte omschrijving

Voor de laatste versie van de formulieren in bijlage, zie www.fairtradeprovincie.be.

Bijlage 3: verklaring op eer

Ondergetekende ..... verklaart hierbij dat hij/zij

- fairtradeproducten aankoopt voor het personeel
- fairtradeproducten aankoopt voor de bezoekers

Mijn instelling behoort tot de volgende categorie:

- Provinciedomeinen (domeinen, sportinstellingen en bezoekerscentra)
- Cultuur (culturele instellingen, musea en bibliotheek)
- Onderwijs (scholen, onderwijsinstellingen en vormingscentra)
- Welzijn (jongeren, gezondheid, personen met een handicap en veiligheid)
- Milieu, landbouw en streekhuizen
- Toerisme
- Integratie en gelijke kansen (onthaalbureaus, integratiecentra en gelijke kansen)
- Uitleendienst (audiovisueel materiaal en sportmateriaal)
- POM
- Informatie (informatiecentra voor provincie en Europa)

Beschrijving van de fairtradeproducten (minimum 2):

Beschrijving van de communicatie- en educatie-initiatieven:

(vb. affichage, in personeelsblad, stickers, tattoo's, educatieve activiteit, vorming, intranet, ...)

Naam provinciale instelling:

Adres:

Telefoon:

Handtekening, naam en datum:

Voor de laatste versie van de formulieren in bijlage, zie www.fairtradeprovincie.be.

Nuttige adressen

FairTradeProvincie

Edinburgstraat 26
1050 Brussel
T: 02/894.46.26
F: 02/894.46.21
info@fairtradegemeenten.be
www.fairtradeprovincie.be

11.11.11

Vlasfabriekstraat 11
1040 Brussel
02/536.11.11
www.11.be

Max Havelaar

Troonstraat 173
1050 Brussel
02/500.10.60
www.maxhavelaar.be

Oxfam-Wereldwinkels

Ververijstraat 17
9000 Gent
09/218.88.99
www.oww.be

Vredeseilanden

Blijde Inkomststraat 50
3000 Leuven
016/31.65.80
www.vredeseilanden.be